

Отже, при стрімких коливаннях ринкових цін на виробничі запаси є необхідним використання різних методик списання запасів, що в свою чергу будуть по різному впливати на показники звітності. Якщо обраний метод є необґрунтованим це може призвести до викривлення інформації про фінансовий стан підприємства. Тому вкрай важливим є вибір

оптимального методу оцінки вибуття запасів, яка б в результаті зрівнювала собівартість продукції, яка була б обґрунтованою в умовах інфляції, була виправданою в процесі виробництва та забезпечувала стратегічні завдання з видів діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1.Смалій Ю.О.,Бенчак В.І.,Польова Т.В. Удосконалення обліку і контролю наявності та руху виробничих запасів на підприємстві. Ефективна економіка. 2019. №10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>

2.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: наказ Міністерства Фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення: 15.03.2024)

3. Бойцова М. Усе про облік запасів. 2-е вид., перероб. і доп. Харків : Фактор, 2014.160 с.

4. Максименко І. Я. Особливості бухгалтерського обліку товарних запасів в системі управління торгівельним підприємством. Economics and finance. 2016. № 9. С. 228-230. URL: <http://conferencii.com/files/archive/2016-09.pdf> (дата звернення: 15.03.2024).

РЕЗЕРВНА СИСТЕМА КОРПОРАЦІЇ ТА ЇЇ ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУПРОВІД

*Крупка Я.Д., д.е.н., професор,
Назаров Олександр, аспірант,
Західноукраїнський національний
університет*

Серед капіталу підприємства, у тому числі й корпорації важливе місце відводиться резервній складовій. Особлива роль резервуванню коштів на покриття майбутніх передбачуваних та непередбачуваних витрат і втрат відводиться зараз, у час воєнних дій, пов'язаних з російською агресією, небезпекою втрати майна через захоплення, знищення ворожими обстрілами.

У діючих законодавчо-нормативних документах відсутнє визначення понять «резерви», «резервний капітал». Надто спрощено подається воно у Методичних рекомендаціях, що стосуються складання фінансової звітності, які затверджені Мінфіном України 28 березня 2013 року за № 433, де резервний капітал розцінюється як сума резервів, що створені у відповідності до чинного

законодавства чи установчих документів із нерозподіленого прибутку підприємства [1]. С. В. Мочерний вважає резервний капітал частиною власного капіталу підприємства, що створюється за рахунок відрахувань від прибутку та використовується для збільшення основного капіталу, покриття збитків, виплати дивідендів і інших цілей [2]. Однак ці визначення не охоплюють усіх видів резервів, зокрема таких, які не входять до складу власного капіталу, а також тих, що утворюються за рахунок інших джерел.

На наш погляд, до резервів слід відносити зарезервовані за рахунок додаткових внесків засновників, прибутку, або собівартості джерела для покриття у майбутньому передбачуваних чи непередбачуваних витрат, що пов'язані із проведенням звичайної діяльності, її реструктуризацією, або розподілом витрат за періодами з врахуванням принципів обачності та відповідності. Це визначення враховує більшість видів резервів, що входять як до власного, так й до залученого капіталу. При цьому акцентується увага на цільовій спрямованості резервного забезпечення, а також на різні джерела походження резервів – внесків засновників, прибутку, витрат діяльності.

Резерви у формі джерел утворення активів входять до складу власного капіталу, а також можуть відображатися у звітності підприємства як забезпечення. Останні відносяться до зобов'язань і прямо не входять до власного капіталу корпоративного об'єднання. Включення зарезервованих коштів до складу зобов'язань викликає певні

суперечності через відсутність ідентифікованого кредитора, перед яким виникають такі зобов'язання.

Дійсним капіталом як за змістом, так й за формою подання в системі обліку та звітності є резервний капітал, який в обліку формується на рахунок 43 «Резервний капітал» і відображається за однойменною статтею у першому розділі пасиву балансу. Його створення є обов'язковим для акціонерних товариств. Діючим законодавством встановлені мінімальні розміри даного резерву – до 15% від величини зареєстрованого статутного капіталу в акціонерних товариствах і не менше 25% від суми статутного капіталу для всіх інших господарських товариств. Створюється дане джерело за рахунок відрахувань від нерозподіленого прибутку. Розмір щорічних відрахувань до такого резервного капіталу передбачається в установчих документах компанії. Але слід враховувати, що ці відрахування не можуть бути меншими, ніж 5 % від суми чистого прибутку на рік.

До резервної системи корпорації слід також відносити створюваний резерв сумнівних боргів. Хоча він з позиції балансу не вважається джерелом (пасивом) забезпечення діяльності, все ж у системі обліку він представлений окремим синтетичним рахунком, є контрактивною статтею до суми дебіторської заборгованості із розрахунків з покупцями та замовниками, коригує цю заборгованість і загалом змінює валюту балансу у бік її зменшення.

Реальними резервами у капіталі підприємства є також суми забезпечень, що обліковуються на рахунок 47 «Забезпечення майбутніх

витрат і платежів»: на оплату чергових відпусток працівників; на проведення гарантійних ремонтів за умовами поставки продукції покупцям; забезпечення матеріального заохочення працівників; відновлення земельних ділянок, їх приведення до нормального стану для подальшого використання; на реструктуризацію і погашення зобов'язань при припиненні діяльності тощо.

Треба зазначити, що при встановленні законності створення того чи іншого забезпечення слід керуватися дотриманням принципу відповідності, згідно з яким доходам конкретного звітного періоду мають відповідати понесені для їх отримання витрати і навпаки. За ним доходи, що не забезпечені витратами у звітному періоді, вважаються доходами майбутніх періодів, а витрати не забезпечені доходами – витратами майбутніх періодів. Цьому принципу відповідають забезпечення на покриття витрат на оплату відпусток чи на матеріальне заохочення за виконану у минулі періоди роботу, гарантію якості відпущеної у минулі звітні періоди продукції чи приведення до придатного стану порушених раніше земельних ділянок, оскільки такі витрати пов'язані з доходами, що одержані у минулі періоди.

Водночас, під витрати на реструктуризацію, освоєння нових виробництв чи виконання обтяжливих контрактів, слідуючи даному принципу, не повинні наперед створюватися забезпечення, оскільки доходів від них варто очікувати лише у майбутні звітні періоди. Такі витрати вважаються витратами майбутніх періодів. Їх слід накопичувати на рахунку 39 «Витрати майбутніх

періодів» з подальшим віднесенням частинами до поточних витрат за обраною базою розподілу: до обсягів реалізованої пов'язаної з цими витратами продукції або пропорційно до науково обґрунтованого часу їх покриття.

Немає однозначності щодо трактування таких забезпечень з позиції власності. В обліку, зокрема у Плані рахунків бухгалтерського обліку забезпечення входять до класу 4 разом із власним капіталом, тоді як у балансі вони об'єднані разом із зобов'язаннями: довгостроковими – у II розділі пасиву; поточними – у розділі III пасиву балансу. Така неоднозначність призводить до необ'єктивного подання у звітності структури капіталу, що негативно впливає на відображення фінансового стану підприємства чи корпорації.

У практиці існують ще й скриті резерви. Такі приховані резерви не фіксується в обліку і не розкривається у звітності. Можна виокремити два випадки, коли виникають приховані резерви:

- при недооцінці активів – через непроведення їх дооцінки до справедливої вартості, при списанні недоамортизованих активів, необґрунтованому застосуванні методу прискореної амортизації, використанні окремих методів при оцінці запасів, незавершеного виробництва;

- при переоцінці зобов'язань – завищенні розмірів нарахованих забезпечень, резерву сумнівних боргів, поточних зобов'язань за внутрішніми розрахунками та інші.

Величину прихованих резервів у акціонерних товариствах можна простежити під час котирування акцій

на біржах. Вона визначається як різниця між ринковим курсом акцій та їх сумарною номінальною вартістю, що має дорівнювати величині зареєстрованого статутного капіталу. Такі приховані резерви розцінюються як порушення достовірності звітної інформації. Вони призводять до зниження величини прибутку та розміру власного капіталу, що у свою чергу зменшує прибуток до

оподаткування, дивідендні виплати акціонерам та іншим власникам.

Загалом, резервна система підприємств і корпорацій у час великих суспільних викликів, пов'язаних з воєнними діями, необхідністю захисту країни від російського агресора, має бути надійною, захищати від непередбачуваних втрат, системних і несистемних ризиків, мати відповідний інформаційний супровід.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені наказом Міністерства фінансів України 28.03.2013 року № 433. URL: <https://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/treasury/3759-33.html>.
2. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол.: ...С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. К.: Видавничий центр «Академія», 2000. 864 с.

ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ПАРАДИГМИ ОБЛІКУ ПОДВІЙНОГО ЗАПISУ

Пушкар М.С. д.е.н., професор,

Західноукраїнський національний університет

Інваріант обліку подвійного запису, як парадигма облікового знання середніх віків, був породжений товарно-грошовими відносинами та обміном між товаровиробниками по мірі розвитку торгівлі, коли бухгалтерська професія стала звичним явищем і фахівці стали обробляти факти записуючи результати їх обробки в різноманітні облікові книги та отримувати показники для складання форм звітності за допомогою таких інструментів, як абак і рахівниця, а з 30-х років ХХ століття – рахівниця і арифмометр (використовувалися з епохи середньовіччя до 80-х років ХХ століття в Україні, до того часу, поки не появились персональні комп'ютери в США).

Ось чому інші інваріанти обліку було фізично неможливо застосувати для отримання більшого масиву інформації, хоча з кінця ХІХ століття інженери й менеджери великих компаній вимагали розширення економічних показників для управління виробництвом [1].

Відсутність високопродуктивних засобів обробки даних виявилася гальмом для розвитку прогресивних методів обліку, які би давали інформацію для управлінського корпусу великого і середнього бізнесу Єдиний інваріант обліку в минулому – це закономірний історичний процес, обумовлений відставанням науково-технічного прогресу в галузі обчислювальної спроможності облікового мистецтва від запитів управлінської практики.